

Září 2023

PŘEDČASNÉ VOLBY NA SLOVENSKU

Karel Sál

Shrnutí

U sousedů to zase vře. Předčasné parlamentní volby, které se konají 30. září, jedni vykreslují jako poslední možnost, jak zastavit nástup proruských a fašistických sil, druhá strana zase varuje před neomarxistickým poklonkovaním Bruselu a rozvratem tradičního Slovenska. Do toho policie zatkla šéfy tajné služby (současného i bývalého), předsedu Národního bezpečnostní úřadu a další vysoce postavené lidi z bezpečnostní komunity. Korunu tomu všemu nasadil bývalý premiér Igor Matovič, který pro předvolební kampaň zakoupil 79 Fiatů 500, a po volbách je hodlá rozdat fanouškům jakožto symbol boje proti korupci. Co čert nechtěl, přeregistrace aut z Itálie nešla podle plánu, a tak si v Senci mělo OLaNO pomoci úplatkem zdejšímu úředníkovi. Člověk by řekl, že na takovou menší zemi o 5,5 milionech obyvatel, je toho docela dost.

Hledání stability

Slovensko se potácí v politické krizi už dlouho. Od roku 2018 zemí zmítá prudký spor o povahu režimu, který odstartovala vražda Jána Kuciaka. Tehdy slovenští občané zjistili, že žijí ve státě připomínající spíše Chicago 30. let než rozvinutou středoevropskou demokracii. Je to země, ve které umírají novináři jen proto, že kladou nevhodné otázky, a mafiáni mají přístup do nejvyšších pater politiky. Celonárodní pohnutí nejdříve pomohlo k vítězství liberálně orientované prezidentské kandidátce Zuzaně Čaputové nad Marošem Šefčovičem a následující parlamentní volby překvapivě ovládl excentrický Igor Matovič s antikorupčními sliby. V roce 2020 to mohlo vypadat, že změna na Slovensku je možná a krize úspěšně zažehnaná.

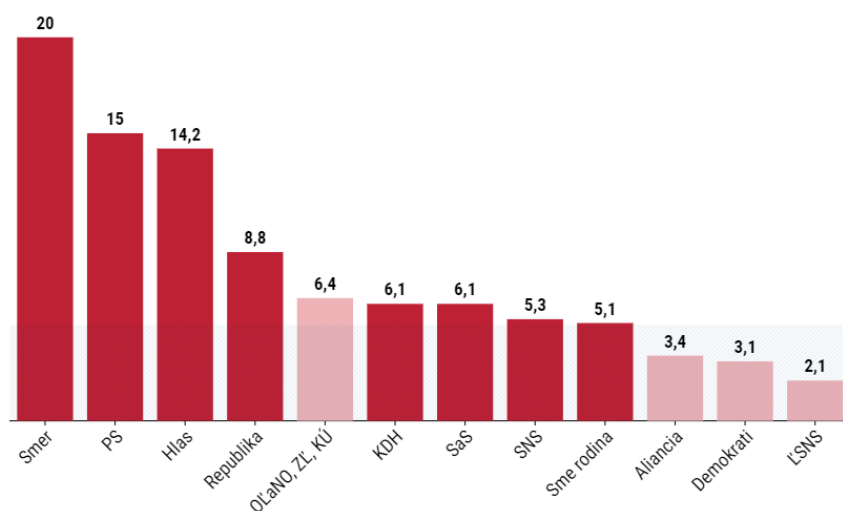
Jenže ihned po sečtení hlasů v únorových parlamentních volbách vypukla celosvětová pandemie koronaviru. Matovič místo slibného a aktivního politika připomínal exaltovaného chaotika, který nemá páru o tom, jak spravovat stát a co vlastně má dělat. Po koronaviru začíná v únoru 2022 válka na Ukrajině, která je pro Slováky opravdu za humny. Nesourodá vládní koalice OLaNO, Sme rodina, SaS a ZA LUDÍ vydržela jen do 1. dubna 2022, kdy po sporech ohledně nákupu ruské vakcíny Sputnik Matovič rezignoval. To však vládu nezachránilo a v prosinci se poroučel i náhradník Eduard Heger, jelikož vládě byla vyslovena nedůvěra. Od té doby zemi řídí úřednická vláda a politici se dokázali shodnout jen na jediném: na předčasných volbách v září. Po nepřilíhnutí ortodoxní správě země Slováci hledají jediné – stabilitu a příslib toho, že skončí období nejistoty a rozbrojů.

Současná situace

Pokud se podíváme na průzkumy předvolebních preferencí a přehledy toho, jak průměrný Slovák a Slovenka přemýšlejí, dostaneme poměrně zajímavý obrázek. Prvním překvapením pro méně informovaného člověka by mohla být pozice bývalé vládní strany SMER. Kuciakova vražda, prohra v parlamentních volbách v roce 2020 a rozštěpení strany na původní SMER a nově vzniklý projekt Petera Pellegriniho HLAS – to vše vypadalo jako politický konec Roberta Fica.

Jenže uplynuly 3 roky a uskupení znovu vede v průzkumech veřejného mínění, kde pravidelně získává okolo 20 % (viz obrázek níže). Slováci žijící v chudších částech země totiž zjistili, že avizovaná změna může být ještě horší než stát prolezlý korupcí, a vlády Roberta Fica ve srovnání s posledním volebním obdobím opravdu připomínaly staré dobré časy. Připočítejme válku na Ukrajině a Ficovy výroky o tom, že „pokud bude Smer ve vládě, nepošleme na Ukrajinu ani jeden jediný náboj,“ (Harzner, 2023) a na politický comeback, kde spíše vítězí ruský výklad dějin postsovětského prostoru, to stačí.

Obrázek 1: Volební preference agentury Focus – srpen 2023

Zdroj: (Mikušovič, Kerekes, 2023)

V trochu jiné situaci je béčko SMERu – HLAS Petera Pellegriniho. Strana chtěla zastoupit místo po zdiskreditovaném Ficovi a přebrat sociálně-demokratické voličstvo, což se do roku 2022 také více méně dařilo, jenže s blížícími se volbami se Pellegrini dostává do problémů. Mezi Slováky je Pellegrini stále nejpřijatelnějším politikem, který vadí jen málo komu, jenže právě tato pozice slušňáka mu nedovoluje silné a tvrdé výroky, díky kterým jeho konkurent Fico nejprve získal pozornost médií a potom také sympatie obyvatel. V tuto chvíli HLAS může spoléhat zhruba na 13–15 % voličů a na velký růst to zatím nevypadá. Na druhou stranu, pokud nadcházející parlamentní volby pro HLAS nedopadnou na jedničku, stále má v záloze dobrého kandidáta do nadcházejících prezidentských voleb, které proběhnou v roce 2024.

Pak je tu druhý pól slovenské politiky – liberální Progresivní Slovensko. Strana, která se poučila z roku 2020 a tentokrát již v koalici nekandiduje, cílí na mladší, vzdělanější a bohatší voliče z Bratislavy a Prahy. Marketingově se Progresivní Slovensko staví do pozice ochránitele menšin, garanta směřování země na Západ a také ochránce životního prostředí. V průzkumech pravidelně obsazuje druhou příčku a vzhledem k tomu, že jediná strana, která cílí na podobné voličstvo, je už hodně okoukaná Svoboda a Solidarita Richarda Sulíka, je tu velký prostor pro růst, a to i v posledních týdnech před volbami.

Téměř jistý postup do Národní rady pak už má pouze jediná partaj a tím je Republika. Jednoduše řečeno, odštěpenci od Mariana Kotleby to berou hodně zprava a hodně zostra a tím dokážou přitáhnout pozornost zhruba 8–10 % voličů. Z českého pohledu by bylo asi jednoduché odsoudit příznivce protofašistické Republiky, ale pokud uvážíme, že sociální situace v některých částech Slovenska skutečně připomíná spíše Indii než Evropu a vládní představitelé za posledních 30 let s tím dokázali udělat jen málo, pak pro lidi hledající rychlá a jednoduchá řešení nezbývá mnoho alternativ. To je bohužel realita. Paradoxem slovenské historie zůstane, že Republika původně začínala v roce 2002 jako středové a umírněné Hnutie za demokraciu, které bylo zformováno pro budoucího prezidenta Ivana Gašparoviče.

U dalších stran nevíme, zda se do parlamentu proboují, či nikoliv. Matovičovo OLaNO kandiduje v koalici, kdy na postup potřebuje 7, namísto 5 % pro jednotlivé strany. Vzhledem k aktuálním preferencím OLaNO hrozí scénář Progresivního Slovenska z minulých voleb, kdy právě kvůli koalici nepřekonal uzavírací klauzuli. Straně nepomáhá ani sám Matovič, který se svého neortodoxního stylu

vystupování nezřekl ani během kampaně. Kresťanskodemokratické hnutie a Sulíkova SaS jsou na tom velmi podobně a jejich úspěch závisí spíš na náhodě a také na volební účasti. Pokud bude účast vyšší než posledně (65,8 %), šance KDH i SaS se budou snižovat a obráceně. Hůře jsou na tom SNS a SME RODINA, pro které bude účast v parlamentu spíš zázrak. Poraženým v celých volbách bude maďarská menšina, která se dokázala rozhádat natolik, že ani toto volební období nebude mít zastoupení. Nejsilnější maďarská strana Aliance má stále pod 4 % a výhled je negativní.

Situace se ale ještě může změnit, jelikož valná většina těch, kteří k urnám na Slovensku skutečně přijdou, se bude definitivně rozhodovat teď v září. A o překvapení jistě nebude nouze.

Zdroje

Mikušovič, D., Kerekes, D. (2023). Focus: PS je druhé, ale s odstupom za Smerom. OĽaNO by sa do parlamentu nedostalo, Sme rodina len tesne. Dennikn.sk. 20. 8. 2023, 13:31. <https://dennikn.sk/3527783/focus-ps-je-druhe-ale-s-odstupom-za-smerom-olano-by-sa-do-parlamentu-nedostalo-sme-rodina-len-tesne/>

Harzer, F. (2023). Fico si jde pro vítězství. Ukrajině nechce dát jediný náboj. Seznamzpravy.cz. 22. 8. 2023. <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/zahranicni-stredni-evropa-fico-si-jde-pro-vitezstvi-ale-nechce-riect-jestli-prizve-i-krajni-pravici-235809>

Autor

KAREL SÁL

Analytik

Karel Sál vystudoval politologii na Institutu politologických studií Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy, kde v roce 2016 obhájil disertační práci s názvem Demokracie v krizi nezájmu: účinky využití internetových voleb ve volebním procesu vybraných zemí. Odborně se zabývá problematikou e-Governmentu, internetovými volbami a informační svobodou. Je autorem několika odborných článků, vystupuje na mezinárodních konferencích a je zakladatelem a editorem think-tanku e-politics.cz.

Vydavatel

INSTITUT PRO POLITIKU A SPOLEČNOST

Posláním Institutu je zkvalitňování českého politického a veřejného prostředí prostřednictvím profesionální a otevřené diskuse a vytvoření živé platformy, která pojmenovává zásadní problémy, vypracovává jejich analýzy a nabízí recepty pro jejich řešení formou spolupráce expertů a politiků, mezinárodních konferencí, seminářů, veřejných diskuzí, politických a společenských analýz dostupných celé české společnosti. Jsme přesvědčeni, že otevřená odborná diskuse a poznání podstaty a příčin jednotlivých problémů jsou nutným předpokladem jakéhokoli úspěšného řešení problémů současné společnosti.

Martinská 2, 110 00 Praha 1

+420 602 502 674

www.politikaspolecnost.cz

office@politikaspolecnost.cz